

Παξοί

Η αβάσταχτη γοητεία του Ιονίου

ΚΕΙΜΕΝΟ: ΑΝΤΩΝΗΣ ΔΗΜΑΣ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: ΣΠΥΡΟΣ ΒΑΓΓΕΛΑΚΗΣ

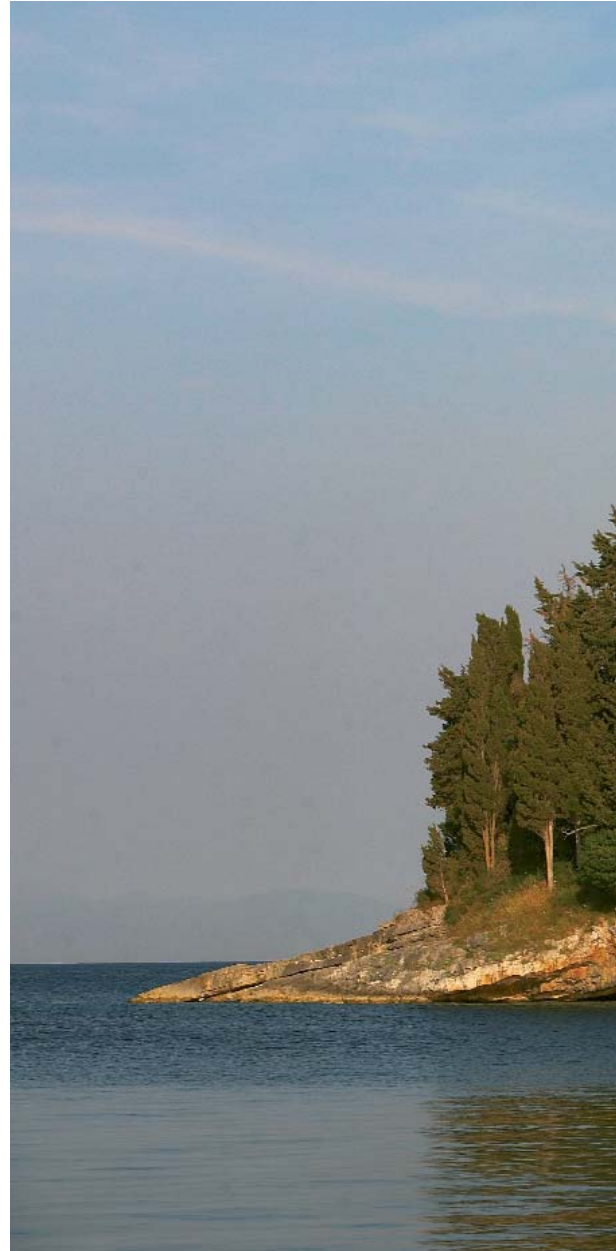

Το κατάφυτο με πεύκα νησάκι του Άη Νικόλα χωρίζεται από τον Γάιο με ένα στενό κανάλι πλάτους 40 μέτρων δημιουργώντας ένα απάνεμο φιόρδ ασύγκριτης ομορφιάς.

Η μυθολογία αναφέρει πως οι Παξοί σχηματίστηκαν όταν ο Ποσειδώνας, στην αγωνία του να βρει καταφύγιο για να στεγάσει τον παθιασμένο έρωτά του με την Νηρηίδα Αμφιτρίτη, χτύπησε την τρίαινά του στην Κέρκυρα αποκόπτοντας το νότιο άκρο της. Οι Ενετοί που έμειναν για περισσότερα από 400 χρόνια στους Παξούς, φρόντισαν να τους γεμίσουν με παραγωγικά ελαιόδεντρα που μαζί με τα αυτοφυή κυπαρίσσια, την οργιώδη επτανησιακή βλάστηση και τα μοναδικά γαλαζοπράσινα νερά εξακολουθούν να χαρακτηρίζουν το μικρό νησάκι σαν τον πιο γοητευτικό και ερωτικό κήπο στο Ιόνιο.

Η ιστορία των Παξών πάντως δεν αρχίζει και τόσο ειδυλλιακά. Ναυμαχίες, πειρατίες, απαγωγές και λεηλασίες βρίσκονται στην ημερησία διάταξη.

Μια τρομερή ναυμαχία μεταξύ Κορινθίων και Κερκυραίων είναι το πρώτο βεβαιωμένο ιστορικό γεγονός (**432 πΧ**) που καταγράφεται στα νερά των Παξών. Βυθίζονται 70 Κερκυραϊκές και 30 Κορινθιακές τριήρεις. Τέσσερις αιώνες αργότερα οι στόλοι Οκταβιανού και Αντωνίου - Κλεοπάτρας πλέον στα ίδια νερά και καταλήγουν να ναυμαχούν στο Άκτιο. Το διάσημο ζευγάρι φημιολογείται ότι κατέφυγε για λίγο στους Παξούς. Το **1386** αρχίζει η μακροχρόνια Ενετική κατοχή. Οι Παξοί μεταβιβάζονται σε Ενετούς πρίγκηπες και βαρόνους ως τιμάριο για πολλές δεκαετίες. Το **1423** χτίζεται το **Κάστρο του Αγίου Νικολάου** για την προστασία από τους πειρατές που επί πολλά χρόνια λυμαίνονταν το νησί. Το **1537** όμως ο **Χαϊρεντίν Μπαρμπαρόσσα** εμφανίζεται στο νησί και προβαίνει στη λεηλασία του. Ακολουθεί νέα λεηλασία από **Δουτσαλή Πασά** που οδηγεί στην οριστική ερήμωση των Παξών και την μετανάστευση των εναπομεινάντων κατοίκων στα **Διαπόντια νησιά**. Το **1797** τερματίζεται η Ενετική κυριαρχία και αρχίζει ένα ατέλειωτο ιστορικό πιγκ-πογκ επικυριαρχιών. Οι Δημο-

κρατικοί Γάλλοι παίρνουν τη σκυτάλη αλλά μένουν μέχρι το **1799** όταν Τούρκοι και Ρώσοι συνασπίζονται και καταλαμβάνουν την Κέρκυρα. Το **1800** τα Επτάνησα ανακηρύσσονται σε Δημοκρατία με την επικυριαρχία του Σουλτάνου και την προστασία της Ρωσίας. Το **1807** με τη συνθήκη του **Τιλσίτ** το "επτανησιακό πακέτο" περνά στους Γάλλους του Ναπολέοντα και ο ασφυκτικός αγγλικός αποκλεισμός που ακολουθεί φέρνει την πείνα και την εξαθλίωση. Το Μάιο του **1810** οι Παξινοί επαναστατούν και υψώνουν την αγγλική σημαία. Οι

Το σπίτι του Ανεμογιάννη στο Λογγό.

Αυτοκρατορικοί Γάλλοι επιβάλλονται ξανά και τιμωρούν σκληρά τους επαναστάτες. Το **1814** ο Αγγλικός στρατός με ταγματάρχη τον **Θεόδωρο Κολοκοτρώνη** αποβιβάζεται στους Παξούς και καταλαμβάνει το κάστρο του Άη Νικόλα στον Γάη. Οι Άγγλοι παραχωρούν Σύνταγμα (**1817**) και τα Επάνησα αποτελούν το Ενωμένο Κράτος των Ιονίων Νήσων κάτω από την προστασία τους. Οι Παξινοί λαμβάνουν μέρος στην Ελληνική Επανάσταση, παρόλο που το καθεστώς προστασίας το απαγορεύει

ρητά. Στην κορωνίδα των ηρώων ο μπουρλοτιέρης **Γιώργος Ανεμογιάννης**, που στα 23 του χρόνια βρίσκει φοιτικό θάνατο στη Ναύπακτο. Το **1864** οι Παξινοί βουλευτές **Ιωάννης Βελιανίτης** και **Δημήτριος Μακρής** ψηφίζουν στην Ιόνιο Βουλή την ένωση με την Ελλάδα που επικυρώνεται επίσημα στις **21 Μαΐου 1864**.

Το **1884** προσαράζει στους Παξούς ο Αυστριακός Αρχιδούκας **Erzherzog Ludwig Salvator**, (...είς εκ των εξόχων βλαστών του Αψβουργικού

Οίκου), ο οποίος παραμένει στο νησί για 6 μήνες και, γοητευμένος από την φυσική ομορφιά και τις συνήθειες των ανθρώπων, καταγράφει τα πάντα με σπαρταριστή λεπτομέρεια ...Τα συγγράμματα του Αρχιδουκός εξέχουσι δια την ακρίβειαν και την δεινότητα της περιγραφής, την βαθειάν επιστημονικὴν αντίληψιν και την καλλιτεχνική λεπτότητα...). Το περισπούδαστο υπόμνημά του "Paxos und Antipaxos" θα εκδοθεί το 1887 και θα μεταφρασθεί στα ελληνικά από τον Παξινό ιατροφιλόσοφο **Αναστάσιο Μητσιάλη** το 1905.

κατάφυτο με πεύκα νησάκι του Άη Νικόλα (δενδροφυτεύτηκε την δεκαετία του '30) χωρίζεται από την πόλη με ένα στενό κανάλι πλάτους 40 μέτρων δημιουργώντας ένα απάνεμο φιόρδ ασύγκριτης ομορφιάς. Ο **Άη Νικόλας**, έκτασης περίπου 150 στρεμμάτων, με το κάστρο, τις γουαρδιόλες, την μπαρουταποθήκη, τις ενετικές και αγγλικές δεξαμενές και τους στρατώνες έπαιξε πολύ σημαντικό ρόλο στην άμυνα και την ιστορία του νησιού. Όλα τα κτίρια της προκυμαίας είναι απόλυτα συμβατά με την γαλήνια ομορφιά του τοπίου. Υπέροχο

ΦΩΤ. ΑΝΤ. ΔΗΜΑΣ

Απόψεις από τον Γάιο. Η αβάσταχτη γοητεία του Ιονίου.

Το Αγγλικό Κυβερνείο, κτίσμα του 18ου αιώνα. Παραλία κοντά στο άγαλμα του Ανεμογιάννη. (δεξιά)

Νοερά λοιπόν ο Αρχιδούκας Σαλβατόρ και σε πραγματικό χρόνο ο παλιός μου φίλος **Σπύρος Ανεμογιάννης** από τον Λογγό με τον απολαυστικό **Αργύρη**, θα είναι οι αχώριστοι σύντροφοί μου στο οδοιπορικό των Παξών.

Η άφιξη στον **Γάιο** έχει μεγάλη συναισθηματική φόρτιση. Πέρασαν κιόλας 7 χρόνια. Το

αρχιτεκτονικά το Αγγλικό κυβερνείο στην αποβάθρα του παλιού λιμανιού, ζωηρή και ιταλοκρατούμενη η πιάτσα με την εκκλησία της Ανάληψης, θαυμάσιο το νεοκλασικό κτίριο του Δημοτικού σχολείου (τώρα στεγάζει το μουσείο των Παξών), ένα από τα επτά νεοκλασικά διαμάντια που κληροδοτήθηκαν

το 1905 από τον Ανδρέα Συγγρό για σχολεία και παρθεναγωγεία, πάντα συγκινητική η ηρωική φιγούρα του πυρπολητή Ανεμογιάννη στην άκρη του Γάη.

Συναντώ τον δήμαρχο **Σπύρο Μπογδάνο**, που μου παραχωρεί εξαιρετικό υλικό από το αρχείο του αλλά και την δανειστική βιβλιοθήκη στα Μπογδανάτικα και επιτέλους συναντιέμαι με τον Σπύρο και τον Αργύρη.

Όποια διαδρομή κι αν ακολουθήσεις αφήνοντας τον Γάη, θα βρεθείς σε ένα απέραντο ελαιώνα με γιγάντια δέντρα, πραγματικά μνημεία της φύσης, πολλά από τα οποία ξεπερνούν σε ηλικία τα 500 χρόνια. Η μεγάλη φύτευση έγινε το διάστημα της Ενετικής κατοχής (1386-1797). Οι Ενετοί διαισθανόμενοι το κέρδος από την παραγωγή και εκμετάλλευση

Κατά την εξαγωγή του λαδιού από τον τόπο παραγωγής οι Ενετοί εισέπρατταν φόρο εξαγωγής και μετά φόρο εισαγωγής και επανεξαγωγής από τη Βενετία. Έτσι με την τριπλή φορολογία και τον αποκλειστικό έλεγχο της διάθεσης του περίφημου παξινίτικου λαδιού πλούτιζε η Γαλινοτάτη Δημοκρατία, που με τη μέθοδο του καρότου και του ραβδιού απέναντι στο ντόπιο πληθυσμό, κατόρθωσε να δημιουργήσει ένα δάσος από ελιές έτσι ώστε από τότε και για πολλά ακόμα χρόνια το νησί των Παξών να είναι δεμένο οικονομικά με την ελιά και το λάδι. Το 1766 ο αριθμός των ελαιοδέντρων πλησιάζει τις 30.000 και το 1781 τις 75.000 ενώ στο νησί λειτουργούν 102 ελαιοτριβεία!

Η ποιότητα του παξινίτικου λαδιού είναι εξαιρετική με αποτέλεσμα το 1800 το λάδι του Αθανάσιου Παπαμάρκου να βραβευθεί με το χρυσό βραβείο στην Έκθεση του Παρισιού ενώ το 1862 και το 1867 πάλι στο Παρίσι δίνεται το βραβείο έξοχης ποιότητας στους Α. Μπογδάνο και Αλοΐζιο Βελιαννίτη.

Ο Αρχιδούκας Σαλβατώρ σημειώνει το 1885: *“Η γεωργία αποτελεί την κύρια ενασχόληση των κατοίκων των Παξών, περιοριζόμενη σχεδόν αποκλειστικώς εις την καλλιέργεια της ελαιίας. Η έκταση των γαιοκτησιών είναι πάντοτε μικρά, διότι, ει και πάροχουσιν ως είδομεν, πλούσιοι ιδιοκτήται,*

Το δημοτικό Σχολείο στον Προφήτη Ηλία, ένα από τα επτά νεοκλασσικά διαμάντια που κληροδοτήθηκαν το 1905 από τον Ανδρέα Συγγρό. (επάνω) Η εκκλησία της Ανάληψης, παλαιά μητρόπολη του νησιού.

του λαδιού των κτήσεών τους διατάζουν την εμφύτευση των χέρσων αγροτικών τεμαχίων και το κέντρωμα των αγριλιών που αφθονούσαν τότε στην Κέρκυρα και τους Παξούς, με ποινή τη δήμευση της περιουσίας στους μη υπάκουους και με απαλλαγή για 10 χρόνια της δεκάτης σε όσους Παξινούς φύτευαν ή κέντρωναν ελιές.

τα κτήματά των κείται διεσπαρμένα εις διάφορα μέρη της νήσου, 20 ελαιίαι εδώ, 30 εκεί, και δεν υπολογίζονται επομένως κατά εκτάρια εκτάσεως, αλλά κατ' αριθμόν ελαιών. Το έλαιον των Παξών θεωρείται ως το άριστον των Ιονίων νήσων”.

Το **1905** γίνεται για πρώτη φορά τυποποίηση του παξινίτικου λαδιού από τον **Γεώργιο**

ΦΩΤ. ΑΝΤ. ΔΗΜΑΣ

Αιώνόβιες ελιές τακτοποιημένες σε αναβαθμίδες στα Βασιλάτικα της Λάκκας.

Αντίοχο στο Μίτσιγκαν των ΗΠΑ ενώ το **1924** ιδρύεται ο Αγροτικός συνεταιρισμός Γάιου. Από το **1990** σταματούν οριστικά οι αεροψεκασμοί των ελαιώνων. Μέρος των παραγωγών ακολουθεί έκτοτε τη βιολογική καλλιέργεια της ελιάς. Σήμερα το νησί των Παξών φιλοξενεί περί τις **250.000** ελαιόδεντρα. Ο καρπός (συνήθως λιανολιά) ωριμάζει και πέφτει μόνος του στα απλωμένα ελαιόδεντρα και οδηγείται στα 8 ενεργά ελαιοτριβεία που απέμειναν. Στο νησί διατηρούνται ακόμα σαν μνημεία μιας άλλης εποχής πολλά λουτροβιά αλλά και τα πρωτόγονα εξαρτήματά τους (μονολίθαρα, πλάντρες, σφοντύλια, αδράχτια, κότσια) που παραπέμπουν αμέσως στις περιγραφές του Αρχιδούκα.

“Πιέζονσι δι όλης της δυνάμεώς των κατά των λιοστών του πιεστηρίου, συνοδεύοντες την εργασίαν των με εν άγριο χαι, χαι, όπερ ημέραν και νύκτα εν καιρώ χειμώνος αντηχεί εις τας κοιλάδας των Παξών”.

Πολύ χαρακτηριστικό της σημασίας της ελιάς για την παξινίτικη κοινωνία είναι το σύστημα

της **"Κοντότας"**, μιας ετήσιας προκαταβαλλόμενης αμοιβής σε λάδι, που κατέβαλλαν οι οικογένειες στους γιατρούς, για να έχουν όλο το χρόνο ιατρική περίθαλψη. Η **"Κοντότα"** διατηρήθηκε στους Παξούς μέχρι το 1965...

Ο Σπύρος μου υπόσχεται μεγάλες εκπλήξεις και σπουδαίες ανακαλύψεις. Στην πρώτη βόλτα προς το **Οζιά** από το εσωτερικό του νησιού (Οζώδη λιμένα κατά Σαββατόρ, λόγω των θειούχων πηγών που αναβλύζουν στη θάλασσα) περνάμε από τα **Μακρότικα**, τα **Κεφαλάτικα**, τα **Ζενεμπισιάτικα** και τα **Κατσιμάτικα** και φθάνοντας στον περιήγιο **Κάμπο της Κόρης**, τη μοναδική πεδινή περιοχή των Παξών, ανακαλύπτω τα ερείπια της παλααιοχριστιανικής βασιλικής του **Αγίου Στεφάνου**. Βγαίνοντας στον παραλιακό δρόμο νέα έκπληξη από την, σε καλύτερη κατάσταση, σωζόμενη παλααιοχριστιανική βασιλική της **Αγίας Μαρίνας** (8ος αιώνας). Πάντα θυμώμουν την εξαιρετική αρχιτεκτονική των εκκλησιών των Παξών αλλά ομολογώ πως αγνοούσα εντελώς

την ύπαρξη τόσο παλιών εκκλησιαστικών μνημείων. Μία από τις γοητευτικότερες τοποθεσίες των Παξών είναι το θαλάσσιο σθερό **Μογγονησίου - Καλτσονησίου** στο νοτιότερο άκρο τους. Το εκκλησάκι του **Άγιου Σπυρίδωνα**, τα γαλαζοπράσινα νερά και η θέα προς τους **Αντίπαξους** δεν μπορούν να αφήσουν κανέναν αδιάφορο.

Η μέρα ξημερώνει με βροχή. Καθόλου σπάνιο το φαινόμενο όταν φυσούν νότιοι άνεμοι. Οι βροχές στους Παξούς είναι πολλές, η ασβεστολιθική σύσταση όμως του εδάφους δεν επιτρέπει την συγκράτηση των νερών και την δημιουργία πηγών. Οι Παξινοί σμίλεψαν το βράχο και έφτιαξαν τις πρώτες πελεκητές στέγνες οι οποίες με τεχνητά αυλάκια σκαλισμένα στην πέτρα γέμιζαν από το νερό της βροχής. Έτσι εκμεταλλεύονταν τις αναβρυσάδες (νερά που μετά από βροχές τρέχουν από ορισμένα σημεία για αρκετές μέρες) γέμιζαν τις στέγνες και έφτιαχναν δίπλα πηγάδια για την αποθήκευση του πολύτιμου νερού. Οι σπουδαιότερες πελεκητές στέγνες βρίσκονται στην **Αγία Ελεούσα** στα ριζά της Μεγάλης

Βίγλας και στη θέση **Μπουλούκου** στα Μποϊκάτικα. Είναι πραγματικά αριστουργήματα, με τα μέτρα της τότε τεχνολογίας, και οι περισσότερες φέρουν το σκάλισμα της ημερομηνίας κατασκευής τους. Ο Αργύρης γνωρίζει και την αρχαιότερη στέγνα των Παξών. Τη στέγνα την **Ελληνικιά**. Μας οδηγεί από το μονοπάτι πέρα από τα Φαναριωτάτικα στη γιγάντια πλακόστρωτη υδαταποθήκη πάνω από τον απότομο γκρεμό με θέα το ανοιχτό Ιόνιο και τα παιχνιδιάρικα θαλασσοπούλια. Η στέγνα η Ελληνικιά χτίστηκε σε βράχο που λαξεύτηκε από την αρχαιότητα και ανακαινίστηκε το 1837 σύμφωνα με την επιγραφή της.

Ο Σαλβατόρ περιγράφει:

“Επί του υψώματος υπάρχει μεγαλοπρεπής δεξαμενή τελείως στρογγυλή και χωνοειδώς λιθόστρωτος, όπως εισρέη το ύδωρ προς την βαθμίδα του φρεατοστομίου. ANEKAINΙΣΘΗ 1837 είναι κεχαραγμένον επί πλακός. Λέγεται όμως, ότι η εν τω βράχω κοιλότης των δεξαμενών ταύτης είναι αρχαίας εποχής εξ ου και καλείται Στέγνα Ελληνική”.

Μεγάλες στέγνες, πραγματικά έργα τέχνης

Το λουτροβίο της Ουρανίας.

χτίστηκαν και επί αγγλικής προστασίας και σήμερα έχουν κηρυχθεί διατηρητέα μνημεία από το ΥΠ. ΠΟ. Χαρακτηριστική η βαθμιδωτή στέρα των **Αγίων Αποστόλων** στο Γάη με χωρητικότητα 600 κ.μ. που άρχισε να χτίζεται το 1825 και αποπερατώθηκε το 1837.

Το απόγευμα είμαι προσκεκλημένος να παρακολουθήσω την πρόβα της *“μπαντίνας”* (του μουσικού συγκροτήματος) στο **Λογγό**. Το πανέμορφο χωριό που θυμίζει σκηνικό θεάτρου πλημμυρίζει από μελωδίες και τραγούδια από

το νεοκλασικό σχολειάκι στην άκρη του. Όπως παλιά που οι γειτονιές και οι ελαιώνες αντηχούσαν από τα τραγούδια των κοριτσιών και τα σοκάκια το βράδυ από τις καντάδες των αγοριών. Οι συνήθως εύθυμοι Παξινοί έχουν τη μουσική μέσα τους αλλά και μια ιδιαίτερα γλυκιά φυσιογνωμία και τη χαρακτηριστική ευγενική επτανησιακή κατατομή. Δεν είμαι ο πρώτος άλλωστε που το παρατηρώ. Ο Σαλβατόρ σημειώνει σχετικά:

“Οι κάτοικοι των Παξών είναι περιώννμοι δια την καλλονήν των, αι γυναίκες θεωρούνται ως αι ωραιότεραι των Ιονίων νήσων και εκ των περικαλλεσέων της Ελλάδος”.

Το ακορντεόν του Σπίρου, η κιθάρα του Αντώνη, η παραμυθένια φωνή της Ιωάννας με συνεπαίρνουν. Η διάθεσή μου είναι στα ύψη. Τραγουδώντας *“την κοντούλα λεμονιά”* ανεβαίνω στα ψηλά σπία του χωριού πάνω από το παλιό πυρηνελαιουργείο - σαπυνοποιείο του Ανεμογιάννη (σταμάτησε να λειτουργεί το 1980). Η άποψη του Λογγού από εδώ ψηλά μοιάζει με εικονογραφημένο παραμύθι που συνοδεύεται μάλιστα με μουσική υπόκρουση...

Η μέρα τελειώνει με ένα μουσικό ταξίδι στο **“Ταξίδι”**, στο μώλο του Λογγού. Τυρκουάζ νεράκια που παφλάζουν στερεοφωνικά, εξάισια μουσική και παιχνίδια με τον Αργύρη...

Οι 64 εκκλησίες του νησιού (οι περισσότερες είναι ιδιωτικές και περιλαμβάνουν στον περίβολό τους και μικρά οικογενειακά νεκροταφεία) έχουν σε γενικές γραμμές την ίδια αρχιτεκτονική.

Λογγός. Ένα πανέμορφο χωριό που θυμίζει σκηνικό θεάτρου. (δεξιά)

“Εν των σπουδαιότερων εν Παξοίς επιτηδεμάτων είναι η αλιεία”

Αρχιδούκας Σαλβατόρ.

**Καφεδάκι και συζήτηση στο παραδοσιακό καφενείο της Λάκκας.
Η είσοδος του παλιού πυρηνελαιουργείου - σαπυνοποιείου Ανεμογιάννη στο Λογγό.
(αριστερή σελίδα)**

**Η υπέροχη δίτρουλη εκκλησία της Υπαπαντής κτίστηκε από τους αδελφούς Βασίλη και Ιππόλυτο Αδάμ το έτος 1601.
Το πυργωτό καμπαναριό της Υπαπαντής. Όταν οι τέσσερις ρώσικες καμπάνες σημαίνουν όλος ο ελαιώνας της Λάκκας πλημμυρίζει μελωδικούς ήχους.**

Είναι ρυθμού βασιλικής κάποιες απ' αυτές χρωματισμένες με γήινα χρώματα που αντανakλούν ιδανικά μέσα στους σκιασμένους ελαιώνες. Ιδιαίτερη αναφορά χρειάζεται για τα τέμπλα των **Αγίων Αποστόλων** στον Γάη, της **Υπεραγίας Θεοτόκου Βλαχέραινας** στην Φοντάνα και των **Αγίων Αποστόλων** στα Μπούκατικα. Μνημεία τέχνης και τα καμπαναριά του προστάτη των Παξών, **Αγίου Χαραλάμπους**, των **Αγίων Αποστόλων** και της **Ανάληψης** στον Γάη.

Μια εκκλησία διαφέρει από τις υπόλοιπες. Ο Αργύρης μας οδηγεί μέσα από πυκνό ελαιώνα στο γαλήνιο χωριό **Γραμματικέικα**, στην **Υπαπαντή του Χριστού**. Η υπέροχη δίτρουλη εκκλησία κτίστηκε από τους αδελφούς Βασίλη και Ιππόλυτο Αδάμ το έτος **1601** και το σημερινό μαρμάρινο τέμπλο φιλοτεγήθηκε από τον Κερκυραίο Ευάγγελο Κάλλο το 1909 αντικαθιστώντας το ξυλόγλυπτο που προϋπήρχε. Θαυμασμό προκαλεί το πυργωτό καμπαναριό που κατασκευάστηκε το **1772** από παξινούς τεχνίτες. Όταν οι τέσσερις ρώσικες καμπάνες σημαίνουν όλος ο ελαιώνας της Λάκκας πλημμυρίζει μελωδικούς ήχους. Η Υπαπαντή από το 1818 έγινε έδρα της Επισκοπής των Παξών, τα δε άμφια του Επίσκοπου **Χρύσανθου** φυλάσσονται σε γυάλινη προθήκη μέσα στην εκκλησία. Από τα τιμεντένια δρομάκια της ενδοχώρας κατηφορίζουμε στη **Λάκκα** στο βορειότερο ακρωτήριο του νησιού. Το όνομα του χωριού οφείλεται στην καταγωγή των Σουλιωτών κατοίκων του (μια ολόκληρη ομάδα χωριών ονομάζεται Λάκκα Σουλίου) που κυνηγημένοι από τον Αλή Πασά των Ιωαννίνων κατέφυγαν

Λάκκα by night.

στους Παξούς και τους Αντίπαξους.

Στα δυτικά του κλειστού κόλπου βρούκεται ο πέτρινος **Φάρος της Λάκκας**. Χτίστηκε το 1832 και έχει 36 μέτρα ύψος, υψώνεται δε στα 108 μέτρα από το επίπεδο της θάλασσας. Κάτω από τον Φάρο στα δυτικά, η παραλία **Πλάνοι** που αποβιβάστηκε ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης σαν ταγματάρχης του αγγλικού στρατού που κατέλαβε τους Παξούς το 1814. Οι περιπλανήσεις μας στις εξοχές της Λάκκας θα ολοκληρωθούν στο χωριό **Βασιλάτικα** στο κτήμα του ηπειρωτικού αρχοντικού των **Μποτσαραίων**. Αιωνόβιες ελιές τακτοποιημένες σε αναβαθμίδες, ξερολιθιές (“γρέμπες” στα παξινώτικα) πραγματικά έργα τέχνης, καρτέρια για το κυνήγι και στην άκρη οι απότομοι γκρεμοί που χαρακτηρίζουν σχεδόν το σύνολο της δυτικής ακτής.

Αυτό είναι και ένα από τα στοιχεία της έντονης γοητείας των Παξών. Ενώ οι ανατολικές ακτές είναι ομαλές στο σύνολό τους και σχηματίζουν πολλές και μικρές βοτσαλωτές παραλίες από την Λάκκα μέχρι και το Μογγονήσι, οι δυτικές είναι εξαιρετικά απότομες και σχηματίζουν κατακόρυφους γκρεμούς, σπήλαια, θαλάσσιες αψίδες και άλλους εξαιρετικά ενδιαφέροντες γεωλογικούς σχηματισμούς.

Οι οδηγίες του Σπύρου για την σημερινή ημέρα είναι σαφείς.

"Θα ξεκινήσεις από τον Τρουπητό, θα πας στο γκρεμό στο Μουσαμούλι, στις Προάσες για να δεις το Γαλάζιο και στους Άγιους Απόστολους για

να δεις τον Ερημίτη".

Από το χωριό **Τριανακάτικα** κατευθύνομαι με τα πόδια νότια ανάμεσα σε πυκνό ελαιώνα και μετά από 15 λεπτά περπάτημα εμφανίζεται μπροστά μου ο εκπληκτικός **Τρουπητός**. Μένω άφωνος από το καλλιτέχνημα που δημιούργησαν ο χρόνος, η θάλασσα και ο αέρας.

Ο Σαλβατόρ περιγράφει:

"Και νυν παρουσιάζεται προ ημών ο εξαίσιος και μεγαλοπρεπής Τρουπητός, μία των πρώτων καλλονών των Παξών, με τραπεζοειδή βάση,

Η μοναδική παραλία “Γαλάζιο” στη δυτική πλευρά των Παξών.

ΦΩΤ. ΑΝΤ. ΔΗΜΑΣ

ΦΩΤ. ΑΝΤ. ΔΗΜΑΣ

Τρυπητός. Αληθές ενδιαίτημα θαλασσίων θεών και Νηρηίδων... (αριστερά)

Τα εντυπωσιακά βράχια του Ερημίτη.

ως γιγάντιος στυλοβάτης εν τη θαλάσση. Είναι υποκάτω πλωτός, αλλά ουχί από του προσθίου μέρους, διότι μεγάλη ύψαλος ημιαποφράσσει την είσοδον, η δε προεξέχουσα τραπεζοειδής βάση καθιστά το ύδωρ αβαθές. Η εντύπωσις ήν προξενεί είναι εκπληκτική, μυθώδης, δύναται τις ειπείν. Νομίζει τις εαυτόν πυγμαίον εν μέσω της μεγαλοπρέπειας ταύτης, διότι αληθώς ουδέν δύναται να φαντασθή ωραιότερον, ή την θαλάσσιον άρωμα εκχέουσα τράπεζαν, υπό την μεγαλοπρεπή εν τω γλανκώ αέρι τεταμένη αφίδα, αληθές ενδιαίτημα θαλασσίων θεών και Νηρηίδων..."

Στα βράχια νότια από τον Τρυπητό λαμβάνει χώρα ένα ιδιαίτερο φυσικό φαινόμενο. Η φουσκοθαλασσιά από τους ισχυρούς νοτιάδες κάνει τα τεράστια κύματα της ανοιχτής θάλασσας να εισβάλλουν στα σπήλαια δημιουργώντας έναν δαμονικό υπόκοφο θόρυβο, που βράζει διεξοδο στις αλληπάλληλες τρύπες (γρότες) που σμίλεψε το νερό. Αυτός ο τρομακτικός θόρυβος, που η λαϊκή φαντασία τον συνέδεσε με δράκους και τέρατα, αποτελούσε την απειλή του γονιού για όποιο παξινοτάκι δεν έτρωγε όλο το φαγητό του.

Στην επιστροφή και στο δρόμο για το Μουσμouλι συναντώ μια μικρή ξεθωριασμένη

ταμπέλα που οδηγεί στον Ανεμόμυλο του **Λεοσιανίτη**. Χτίστηκε το **1780** και μαζί με άλλους 15 σωζόμενους ανεμόμυλους αποτελούν ένα ακόμα κεφάλαιο του πολιτιστικού θησαυρού των Παξών, γι αυτό και προστατεύονται αυστηρά από την αρμόδια Εφορεία αρχαιοτήτων. Ο γκρεμός στο **Μουσμouλι** είναι ο τρομακτικότερος της δυτικής ακτής. Το μονοπάτι σε οδηγεί κατευθείαν στο κενό. Ο παππούς που μου υποδεικνύει τη διαδρομή μου εφιστά και την προσοχή: "**Κοίτα μην αφαιρεθείς και πας από κάτω**".

Ανυπέβλητο το θέαμα της αγριεμένης θάλασσας που ξεσπά στα θεόρατα βράχια. Γλάροι και θαλασσοπούλια τριγυρνάνε σε πτήσεις επίδειξης

και χώνονται στις ανεμοδαρμένες τρύπες τους. Από τα Φαναριωτάτικα παίρνω το μονοπάτι για τον κόλπο στις **Πράσσες**. Στο τέλος του μονοπατιού γκρεμός κι από κάτω η μοναδική παραλία **Γαλάξιο**.

Επιστρέφω στα Μαγαζιά και κάθομαι να πιω ένα-δύο τσίπουρα στο παραδοσιακό καφενείο του **Μπουρνάου** για να τακτοποιήσω τις υπέροχες εικόνες της ημέρας, μέχρι τώρα, πριν ξεκινήσω για τα **Μποϊκάτικα** και τον **Ερημίτη** τοποθεσίες που με συνδέουν έντονα με τα αξέχαστα καλοκαίρια που πέρασα στους Παξούς.

Αμέσως μετά το σταυροδρόμι της οδού των Μαγαζιών προς τα Μποϊκάτικα ανακαλύφθηκε τυχαία πριν δέκα χρόνια μια μικρή Νεκρόπολη με τάφους των ελληνιστικών χρόνων. Το 2003 η ανασκαφική έρευνα συνεχίστηκε και αποκαλύφθηκαν τμήματα τριών πεταλόχημων λιθόκτιστων περιβόλων, που περικλείουν ταφή σε σχήμα κιβωτίου. Οι κιβωτιόσχημες αυτές ταφές χρονολογούνται στα αρχαϊκά χρόνια (6ος πΧ αιώνας). Οι νεκροί συνοδεύονταν από πηλινα αγγεία, κοσμήματα και αργυρά νομίσματα.

Φτάνοντας στα Μποϊκάτικα ο αριστερός κατηγορικός δρόμος προς το ακρωτήριο **Πούντα** παρέχει υπέροχη θέα της εξωτικής παραλίας **Αχάι** (προσβάσιμη μόνο από τη θάλασσα) και

της κεφαλής του **Ορθόλιθου** του επιβλητικού βραχώδους κώνου που νομίζεις πως επιπλέει στη θάλασσα.

Εδώ οι ελιές αραιώνουν και την θέση τους παίρνουν τα κυπαρίσια, οι μυρτιές, τα πρινάρια και τα ρείκια. Στο εκκλησάκι των Αγίων Αποστόλων η θέα των πανύψηλων βράχων του Ερημίτη και του ανοικτού Ιονίου είναι πραγματικά μαγευτική. Πόσα καλοκαιρινά απογεύματα έχω περάσει εδώ...

Ένας αγροτικός δρόμος (ξεκινάει κοντά στην Νεκρόπολη) σε πολύ κακή κατάσταση (μετατρέπεται αργότερα σε μονοπάτι) οδηγεί μέχρι τη θάλασσα στα βράχια του Ερημίτη (προσοχή τα скаλιά γλυστράνε!) όπου και βρίσκεται η πιο σημαντική πηγή των Παξών.

*“Η πηγή του **Ερημίτου**, η σπουδαιότετη πασών, παρέχει κατά το θέρος 5 ξέστας την ώρα”.*

Έχοντας πλέον στην κατοχή μου τον θαυμάσιο οδηγό **"Walking map of Paxos"** δεν δυσκολεύομαι καθόλου να βρω το **Sunset Path** στην **Καστανίδα**.

Αυτό το ηλιοβασιλέμα στο ανοιχτό Ιόνιο είναι πραγματικά αντάξιο της περιπετειώδους και κοπιαστικής ημέρας που πέρασα στην απόκρημνη, και στους περισσότερους άγνωστη, δυτική ακτή των Παξών.

Η μαγεία της στιγμής διακόπτεται από το κουδούνισμα του κινητού μου.

Ο Σπύρος με περιμένει στο Λογγό για κόκορα, παστιτσάδα και μαύρο κρασί Αντιπαξιώτικο...

Για την τελευταία μέρα έχω προγραμματίσει να κάνω το γύρο των Παξών από θαλάσσης. Το καραβάκι βγαίνει από τη νότια μπούκα του λιμανιού του Γάη και κατευθύνεται προς το φυσικό λιμάνι του Οζιά, γνωστό και ως **Porto Spuzzo**. Η μυρωδιά του θείου γίνεται αμέσως αντιληπτή. Αναγνωρίζω τα ερείπια της Αγίας Μαρίνας. Σύντομα φτάνουμε στον περίφημο πορθμό του **Καλκιονησίου** (η **Καλτσονησίου**) με το εκκλησάκι του Αγίου Σπυρίδωνα και τα μοναδικά σε χρώμα και διαύγεια νερά. Οι τσαλαπετεινοί πετούν παιχνιδιάρικα από το

Ορθόλιθος. Οιονεί γιγάντιος μιλιοδείκτης της φύσεως, μία των κυριοτέρων καλλονών των Παξών... (δεξιά)
Διακοπές με το “πειρατικό” του Captain Hook.

Θαλάσσιες σπηλιές (γράβες) στη δυτική πλευρά των Παξών.

Μογγονήσι στο Καλιονήσι και αντίστροφα. Περνάμε το στενό έχοντας μπροστά μας την μοναδική θέα των Αντίπαξων και με δυτική κατεύθυνση διαπλέουμε το νότιο μέρος του νησιού βλέποντας τις διαδοχικές θαλάσσιες σπηλιές, πολλές από τις οποίες είναι και πλωτές. Περνάμε ανοιχτά από την Καμάρα του Τρυπητού, τους γκρεμούς στο Μουσιούλι και τις Πράσινες και να, ξεπροβάλλει μπροστά μας ο **Ορθόλιθος**, σαν τεράστιος μετεωρίτης που πέρασε την ατμόσφαιρα και σφηνώθηκε στη θάλασσα.

“Κατ’ εξοχήν ελκυστικός είναι ο άγριος, ο υπό θαλασσιών λάρων (γλάρων) κατοικούμενος Ορθόλιθος, οιονεί γιγάντιος μιλιοδείκτης της φύσεως, από της θαλάσσης ανηψούμενος, μία των κυριωτέρων καλλονών των Παξών. Τολμηροί τίνες νεανία ανέβησαν επ’ αυτού από της εξωτερικής πλευράς, ένθα σχηματίζει τέσσερας χλοεράς βαθμίδας, εφ’ ων κίτρινα άνθη και θάμνοι βλασάνουσι, την δε εσπέραν ηχούσιν εκεί αι φωναί των λάρων, ως τόνοι άρπας, ότινες εν τη ερημία χάνονται”.

Η βάρκα εισχωρεί στη **Γράβα του Πετρίτη** που φωτίζεται εξωπραγματικά από τις ανταύγειες της κυανής θάλασσας. Ο Ορθόλιθος δεσπόζει σε όλο του το μεγαλείο, στεφανωμένος από την καμάρα της σπηλιάς.

Συνεχίζουμε προς το εξωτικό Αχάι με τις συνεχόμενες σπηλιές, αφήνουμε πίσω μας το ακρωτήριο Πούντα και πλέοντας ΒΔ αντικρύζουμε τα θεόρατα ασβεστολιθικά βράχια του Ερημίτη και την Καστανίδα. Εκεί σ’ ένα φουδι του γκρεμού που ελέγχει την είσοδο στη σπηλιά της Υπαπαντής βρίσκονται τα αινιγματικά **Ελληνόσπιτα**. Μακρόστενα, ιδιόρρυθμα οικοδόμηματα με φυσική σκεπή το βράχο και πρόσοψη στη θάλασσα, χτισμένη με πλάκες που δημιουργούν καμάρα. Εκεί σώζονται ακόμα δύο πολεμίστρες και υπερυψωμένη γουαρδιόλα. Τα Ελληνόσπιτα ειμάζεται ότι φτιάχτηκαν τους Ομηρικούς χρόνους ή ότι χρησιμοποιήθηκαν σαν ασκηταριά αναχωρητών τους πρωτοχριστιανικούς χρόνους. Όποια εκδοχή κι αν ισχύει, το σίγουρο είναι ότι χρησιμοποιήθηκαν σαν καταφύγιο των Παξινοών στις πειρατικές επιδρομές. Η πρόσβαση στα Ελληνόσπιτα σήμερα είναι σχεδόν αδύνατη λόγω της επικινδυνότητας του μονοπατιού, που σε αρκετά σημεία έχει χαθεί μέσα στην πυκνή βλάστηση. Το θαλάσσιο ταξίδι συνεχίζεται. Περνάμε τους Πλάνους και το Φάρο της Λάκκας, αλλάζουμε

πορεία και με ΝΑ κατεύθυνση πλέουμε προς τον Γάη. Αρχίζουν οι διαδοχικές παραλίες. Μικρές βοτσαλωτές απολιξίσεις του ευλογημένου ελαιώνα των Παξών. **Αρκουδάκι, Ορκός, Μονοδένδρο, Γλυφάδα, Λεβρεχιά, Κηπιάδη, Κακή Λαγκαδά, Κλωνί - Γουλί**. Διαπλέουμε το στενό της Παναγιάς και εισχωρούμε στο μαγευτικό φιόρντ προς το **Παλιό Λιμάνι**.

Αυτό ήταν... Σε μισή ώρα το φέρρο αναχωρεί για την Ηγουμενίτσα. Ο Σπύρος με περιμένει. Μια ζωηρή μαύρη φιγούρα κινείται χαρούμενα στην αποβάθρα. Είναι ο Αργύρης.

Το φέρρο ξεμακραίνει. Ο Γάης κρύβεται πίσω από τον Άη Νικόλα, η εικόνα των Παξών θολώνει στην υγρή ατμόσφαιρα του Ιονίου, η γοητεία τους όμως θα παραμείνει ανεξίτηλη...

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ θερμά τον Δήμαρχο Παξών **Σπύρο Μπογδάνο** και την υπεύθυνη βιβλιοθήκης **Φώνη Μάστορα** για το υλικό που μου παρέιχαν, την **Κορίνα Ρομαίου** για τον εξαιρετικό χάρτη των μονοπατιών που μου χάρισε και τον αγαπημένο μου φίλο **Σπύρο Ανεμογιάννη** για τις υπερπολύτιμες υποδείξεις του.

Βιβλιογραφία

"Walking Map of Paxos". Ian K. Bleasdale
"Paxos und Antipaxos". Erzherzog Ludwig Salvator (μετάφραση Αναστάσιος Μητσιάλης)
"Ελαιοκαλλιέργεια και ελαιοπαραγωγή στους Παξούς". Γιάννης Δόικας
Ενημερωτικά έντυπα Δήμου Παξών.

Ο Σπύρος Ανεμογιάννης και ο πιστός Αργύρης.

ΦΩΤ. ΑΝΤ. ΔΗΜΑΣ

Οι Παξοί είναι φημισμένοι για τα εξαιρετικά αλλά ακριβά τους εστιατόρια. Βενετσιάνικες και κερκυραϊκές συνταγές (μπουρδέτο, σοφρίτο, παστιτσάδα, μαρίδες του καπνού, γιαπράκια) φρέσκα ψάρια και ποικιλία θαλασσιών βρίσκονται στην ημερήσια διάταξη. Αξιοπρόσεκτα και value for money είναι και τα μικρά εστιατόρια της ενδοχώρας που σερβίρουν κυρίως κρέας.

ΚΕΙΜΕΝΟ: ΑΝΤΩΝΗΣ ΔΗΜΑΣ ΦΩΤ.: ΣΠΥΡΟΣ ΒΑΓΓΕΛΑΚΗΣ

>> ΒΑΣΙΛΗΣ

Ταβέρνα του 1956 με φανατικούς φίλους. Κάθε μέρα διαφορετικά μαγειρευτά πιάτα υψηλής ποιότητας, κρεατικά (γουρουνόπουλο, κόκορας παστιτσάδα, φιλέτα πιπεράτα) και φρέσκα ψάρια (σπεσιαλιτέ η σκορπίνα μπουρδέτο).
(Τηλ. 26620 30062), Λογγός

>> LA BOCCA

Φινέτσα, ιταλική φαντασία και ανάλαφρες γεύσεις.

Μπρουσκέτα, προσούτο φρέσκα ψάρια και σπαγγέτι με θαλασσινά.

(Τηλ. 26620 31991), Λάκκα

>> ΝΤΟΛΟΣ

Αίσθηση εξοχής της ενδοχώρας των Παξών με νοστιμότητα κρεατικά (αρνάκι, κεφτεδάκια) και σπιτικά μεζεδάκια.

(Τηλ. 26620 31296), Φοντάνα

Ο Μιχάλης Ζευγουλάς προτείνει γεύσεις από τους Παξούς :

>> **Νερολαδιά.** : Παξιμάδι βρεγμένο, ποτισμένο στο λάδι με αλάτι, ρίγανη και ξύδι.

>> **Πανάδα** : (Προέρχεται από την ιταλική rape που σημαίνει ψωμί) : Τρίβουμε την ψίχα του ψωμιού χωρίς την κόρα μέσα σ' ένα πιάτο και την ποτίζουμε με μπόλικο λάδι και αλάτι. Βάζουμε από πάνω ελιές και κομματάκια από φρέσκια ντομάτα.

Τμήμα από τον χάρτη "ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ" 1 : 150.000 των εκδόσεων Road.

ΠΩΣ ΘΑ ΠΑΤΕ : Με φέρον από την Ηγουμενίτσα. Με δελφίνο από την Κέρκυρα. Με υδροπλάνο από την Πάτρα, την Κέρκυρα ή τα Γιάννενα. Με τουριστικό ή συμβατικό πλοιάριο από τα Σύβοτα.

Λιμεναρχείο Τηλ. 26620 32553
 Λιμ. Ηγουμενίτσας Τηλ. 26650 22235, 22240
 Λιμ. Κέρκυρας Τηλ. 26610 32655
 Αστυνομία Τηλ. 26620 32100

ΔΙΑΜΟΝΗ

Στους Παξούς συνηθίζεται η ενοικίαση σπιτιών για τη σεζόν ή για χρονικά διαστήματα μέσα σε αυτήν. Τα σπίτια αυτά μειοτεύονται από γραφεία στους Παξούς, την Αθήνα αλλά και το εξωτερικό.

Γραφεία Ενοικίασεως σπιτιών & διαμερισμάτων

Αρβανιτάκης Θ. Τηλ. 26620 32007, 32067
 Bouas Travel Τηλ. 26620 32401, 32245

Gaios Travel Τηλ. 26620 32033, 32621
 Porto Gaios Τηλ. 26620 32219
 Glyfada Beach Villas Τηλ. 26620 31769
 Planos Travel Τηλ. 26620 31821
 Pax Travel Τηλ. 26620 32589
 Paxos Magic Holidays Τηλ. 26620 32440-1
 Paxos Sun Holidays Τηλ. 26620 32201-3
 Simply Ionian Club Τηλ. 26620 31170

Paxos Club Apartments Hotel: Τηλ. 26620 32451-3), www.paxosclub.gr, Γάιος
Villa Ionian : Τηλ. 26620 31769, Παραλία Γλυφάδας

Ενοικιάσεις Δεμβών :

Gaios Travel Τηλ. 26620 32033, 32506
 Paxos Magic Holidays Τηλ. 26620 32440-1
 Τσαγκαράκης Σπύρος Τηλ. 26620 30088
 Εν. Αυτοκινήτων Τηλ. 26620 32505, 32553,
 Εν. Μοτοποδηλάτων Τηλ. 26620 32598, 32031

το ραδιόφωνο
ανθίζει εδώ!

η άλλη άποψη στα fm

Ι. Κοροβάγκου 3, 54627 Θεσσαλονίκη
Τηλ: 2310 539101 Fax: 2310 552444
e-mail: info@fm-ekfrasi.gr • www.fm-ekfrasi.gr